

מפא"י ועל ההכרעות שמאחורי הקלעים

כהזדהות עם דרישה מעשית.

★ ★ ★
מטה־הקסמים של פרס

כבאי הגוש נשמו לרוחה. עם העלמו של לבון חוסלה סכנה גדולה של התלקחות. אבל נשארו עוד סכנות. אחת מהן הופיעה בדמותו החייכנית של שמעון פרס. נאומו זכה למחאות־הכפיים הרמות ביותר מכל הנאומים שהושמעו עד לאותו רגע. אולי מפני שבפעם הראשונה בתעידה רדודה זו הושמעו הפראונות המקודשות על צה"ל, עמידה בבגורה מול האויב והצורך להעניק להמוני עדות המזרח את המיצרן שהם כמהים לו יותר מכל: חינוך בשפע.

אולי, גם, מפני שנגע בנקודה רגישה אצל כל חברי מפא"י: מתן יותר סמכויות לחבר הפשוט ולעסקן הקטן. מטה־הקסמים: שינוי שיטת הבחירות בתוך המפלגה. עד כה, נהגו חברי מפא"י (כ־160 אלף בבחירות האחרונות) לבחור ישירות רק את נציגיהם בסניפים המקומיים. אלה בחרים את הנציגים בסניפים האזוריים — שכולם יחד מהים את הוועידה הארצית.

הוועידה, מצידה, בוחרת את מרכו ה־מפלגה. לא כל חברי המרכו, כי אם שני שלישים בלבד. את השליש הנותר ממנים המוסדות העליונים של המפלגה. ומי ממנה את המוסדות העליונים? ההגיון אומר: הוועידה, או אולי המרכו. אך סמכות זו הועברה לידי ועדת מינויים, וזו ממנה את המזכירות, את המוכר ואת כל בעלי ה־תפקידים החשובים במפלגה ובשלוחותיה. החציוצירים דרשו שינוי שיטה זו: שחבר המפלגה, הבוחר את הציר לוועידה, יבחר באותו זמן גם את נושאי התפקידים ה־עליונים. למשל: מי יהיה מועמד המפלגה

בסניפי המפלגה הדמוקרטית. אך לבסוף קבעו הבוסים המפלגתיים, כי עדלי סטיבני טון יהיה מועמד המפלגה לנשיאות. הנשיא טרומן הגדיר את הבחירות הטרומויות כ־"אחיות־עניינים גדולה", הבאה רק לחפות על המניפולציות של בעלי־השלטון במפלגה. על כן, כאשר דיבר פרס על הצורך לבטל את שלטון הבוסים, כדי ש"תפתחנה עוד דלתות לעוד אנשים מחוגים אחרים" ב־צמרת השלטון, זכה לתשואות סוערות.

הוא התכוון, מן הסתם, לפתיחת הדלתות בפניו ובפני חבריו. הי מריעים התכוונו, מן הסתם, לפי תיחת הדלתות גם בפני עצמם.

★ ★ ★
הדריקה

אולם לא דברים אלה הואיגו את ראשי הגוש. הם ידעו, כי אפשר לטפל בתביעה זו בועדה המתמדת — ולרצוח אותה שם בשקט. צרמו את אונייהם דווקא מלים שהצירים הפשוטים לא ראו בהן שום משמעות סמויה. משפטים אלה נגעו לתורה הבטחונית של ישראל. "בבטחון החלו לאחרונה לבצק שלוש אסכולות", גילה פרס, "האחת אומרת שאפשר לסמוך על רצון השלום של נאצר; האחרת — שהיא מיואשת מיהודים ומערבים כאחת — נוטה להשליך את יבנו על כוח זר; מעצמה גדולה או צי גדול; ולב־סוף ישנה האוריינטציה החתיקה, שלחה לא נס — האוריינטציה על עצמנו".

במילים פשוטות: בצמרת הכטי חנית נטוש וויכוח, אם הרוקטרי נה הישראלית צריכה לפמוך על בריתות ועל הבטחות־הגנה של מעצמה כמו ארצות־הברית, או

אם חייבת היא להתכסס על כוח עצמי — כמיקרה זה נשק חדיש, התואם את המונחים הטכנולוגיים של עידן הטילים.

★ ★ ★
רצה אהגנטי

בו במקום החליט אשכול, כי יש לי השיב לפרס. אולם לפני כן עוד היתה

הפנינו צירי הוועידה, כאשר הופיע משה שרת וכאשר נשא נאום ביקורת חריף על המערך החברתי במפלגה ובמדינה. רבים זכרו את שנותיו הארוכות כאיש מסי 2, לא שכחו את הטיפול לו זכה מידי בן־גוריון.

חסד נעורים

אי ש מן הצד
הסוקר את התרחשויות הוועידה בעין בוחנת: כך נראה דויד בן־גוריון, במשך שתי הישיבות בהן השתתף. הוא הני ביל עצמו לענייני חינוך, הציע תוכנית, אשר לוי אשכול הגדירה לאחר מכן כאוטופיה.

החציוצירים

לא הוכר את שמו של פרס: אסור לזלול ביחסיו חוץ ובעזרתן של מעצמות.

אך ההתקפה העיקרית הושארה ללוי אשי כול. הוא עלה בסערה על סגנו הבטחוניסטי: "אינני יודע למה ירמוז דבריו של פרס; וצר לי שאני אומר את הדברים הללו, אך דבריו עשויים להתפרש שלא כהלכה. מי דבריו אפשר היה להבין, שיש שינוי ב־מדיניות הבטחונית. אני חייב לשאול: מה נשתנה? יכולות להיות דעות לכאן ולכאן, ויכול תלי לקצור תשואות סוערות אילו אמרתי, שעלינו להישען על עצמנו. זהו דיבור יפה, אך אינני חושב שבשנת 1963 יש עם לבדו ישכון, ואינני מניח שמישהו מערער על כך שאנחנו צריכים להישען גם על ידיים. אולי צריך להרחיב את מספרם, שמא אחת המדינות הידיוותיות תרופה את קשריה עם ישראל — אך גם כאן אין שינוי ואינני יודע על שום שינוי במדיניות הבטחונית."

התשובה לפרס היתה ברורה. אך למי התכוון, כאשר דיבר על מדינה ידיוותית העלולה לרופף את קשריה עם ישראל? הכוונה היתה לצרפת, אך אשכול סירב לפרש.

כנס זה לא היה צריך לדון בענייני בטחון וחוק, ועל כן נמנעתי מלנגוע בנושא זה בהרצאת הפתיחה שלי. הכריו, יש לי הרושם שמוטב לדבר פחות על בטחון... היתה זו עוד סטירת־לחי לפרס, שאינו חדל לדבר על ענייני בטחון בכל הזדמנות המסוגלת להעניק מעט מירסומת. הפעם לא נמנע אשכול מלתקוף את ה־הציוצירים ישירות. כל הפעם כבר היתה הוועידה על סף־נעילה, ולא נשקפה סכנת התלקחות והתפוצצות כבתחילה. הוא אמנם קרא להתפייסות ולחיסול הסיכסוכים הפני־מיים, אך היו אלה מליצות בלבד.

הוא ידע, וכל באי הוועידה ידעו, כי מוקדי־התבערה נשארו על כנם בתוך צמרת המפלגה, וכי הי התפוצצויות והסיכסוכים יימשכו גם בעתיד הנראה־לעין.

אך תחזית זו לא הבהילה אותו, או את יתר ראשי מפא"י, שהרי הם כבר התרגלו לכך, במשך השנים האחרונות.

הוועידה צריכה לעבור את השלבים הפור מליים של רציחת ההצעה לשינוי שיטת הבחירות.

הדבר נעשה בצורה אלגנטית ודמוקרטית. יושב־ראש הוועדה המתמדת, ח"כ מאיר ארי גוב, קיבל את רשות הדיבור, הודיע כי הוועדה זנה בהצעות לתיקון החוקה — ו־ברוב־דעות החליטה לדחותן. עתה תינתן רשות־הסתייגות למציעי התיקונים, ולאחר מכן תיערך הצבעה.

כאשר הורמו הידים, שאחזו ב־פתקי־צירים, קשה היה לנחש מי ראש מה תהיינה התוצאות הי מריוקות. אולם היה ברור, כי הצעות החציוצירים יידחו. זה כבר הובטח מאחורי הקלעים.

בתחילה, נטה הגוש החיפאי לתמוך ב־דרישת דויד־פרס. כך, על כל פנים, רמו, לצורך מקהומימכר. גם צירי הקיבוצים והמושבים תמכו בשינוי שיטת הבחירות. אולם עם התקרב מועד ההצבעה, התכנסו אנשי חיפה לישיבה סגורה בבית־הביטוח הסמוך, החליטו לתמוך בגוש. כי בין שתי הקבוצות קיימת ברית מפורשת: מרכז המפי לגה ניח לאבא חושי לנהל את דוכסות חיפה כראות עיניו, וחושי יתמוך בשלטון הגוש במרכז המפלגה.

גם צירי המושבים עברו לצד הגוש. "נמכרתם!" הטיחו בפניהם כמה ממציעי השינויים, "הבטיחו לכם עזרה כלכלית — ועברתם לצידם!" אנשי המושבים משכו בכתיפיהם.

"אנחנו ניגשים להצבעות!" הכריזו הי יור, מרדכי נמיר. מיד ירדו מן הבמה העסקנים המרכזיים של הגושים השונים. הם תפסו מקומות קבועים־מראש באולם, כשלאנשי כל גוש ניתנה ההוראה להצביע בהתאם לאותם עסקני־מפתח. וכך בדיוק קרה: היודים הורמו גושים־גושים. התוצאה: 225 קולות בעד שינוי שיטת הבחירות, 715 קולות נגד. ההצעה שזכתה לתשואות כה רמות נרצחה.

לבסוף הגיע תור עשיית החשבון עם שמעון פרס, בנושא הבטחוני. ראשון הסי הער סגן ראש־הממשלה, אבא אבן. הוא עשה זאת ב־עברית אוכספורדית, מתובלת ב־הומור. אך כחנתו היתה ברורה, אף כי